Број 100 У Новом Саду, у недељу 8. (21.) маја 1911. Година XLVI.

»Застава« излази сваки дан изјутра, а недељом и празницима иза недеље и свеца једанред.

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за трећ месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕЉНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Законски предлог о свештеничкој дотацији.

Нови Сад, 7. маја.

Тек данас, у суботу, добили су чланови сабора штампан предлог о свештеничкој дотацији. Када смо прогледали тај предлог, онда смо се уверили, зашто су творци тога предлога крили тај предлог, као гуја ноге.

Ова уредба баца двоструки терет на народ. Има два парохијална прираза. У општини ће народ плаћати прирез до 20 процената а осим тога биће засебан митрополијски прирез за свештеничку плату. Колики ће бити тај прирез, није одређено, него колико год треба, а сви су изгледи, да ће по тој уредби врло много требати.

Поред свега тога неће ова уредба задовољити ни свештенике. Неће бити једнаких свештеника, него две врсте. Биће свештеника настојатеља, који ће под собом имати и по неколико помоћника. Они свештеници „мајстори“ имаће много већу плаћу, но свештеници „калфе“. То је сигурно по „демократском принципу“.

Иначе има пуно неправди и за свештенство и за народ. Зато је канда и удешено тако, да ни саборски посланици не буду у стању да темељно проуче ову уредбу. Она је тако рећи мучки бачена на саборско сто, да народ не би имао времена да каже своје мишљење.

Боје се суда.

Има доста људи, који задрхте у целом телу, а облије их самртни зној, кад им споменете — суд. Али канда се нико тако не боји суда, као велика већина из данашње већине српског народног црквеног сабора. Страшно их је и погледати, кад се на сабору спомене — суд.

Неће да чују о суду. А кад је реч о новчаној штети, или о несавесном руковању јавним добром, онда ту ствар има да утврди суд. Могло би бити да неко пристане на оно, што утврди саборска већина, али ако то неће, не мора. Остаје увек — суд.

А кад је о томе суду реч, онда већину из саборске већине спопада тролетница.

Зна се, ко је ту већиву из већине довео у сабор. Њихове клевете против радикала, и њихов тадањи ватрен пријатељ — влада, односно власти и жандари.

Па како би могло бити право тим људма, кад је реч о томе, да се каква истина утврди судски? Они неће на суд; они хоће и даље да лажу и клеветају, па онда да гласају. Шта ће њима истина, кад имају већину? Они хоће гласањем да утврде истину. Они хоће да туже и да — суде.

А зна се, каква је та већина из већине. Мрзе радикале и боје их се. И да могу да их попију у кашичици воде, попили би их. И зато неће да даду из руке своје најјаче оружје — клевету. У тој клевети је живот њихов и снага њихова. И хоће да буду једине судије они, у својој безграничној мржњи.

Зато се боје суда. Лане су на сабору срочили један извештај, у коме су рекли, да је радикални саборски одбор оштетио народне фондове са преко 800 хиљада круна. Па јесу ли тражили, да саборски одбор врати тај новац? Јесу ли га предали суду због тога? Ни разговора. А била би им дужност да то учине, ако је истина. Но њима је доста било да кажу, да су радикали оштетили, да би њихови могли по народу да сипају најцрње клевете. Што је год саборски одбор морао да изда на име неких градњи; што је год саборски одбор морао да изда на основу краљеве резолуције професорима: они су исписали, да је радикални саборски одбор оштетио фондове

Некоји њихови листови, „Бранник“ и „Српски Глас“, напали су били саборски одбор, да је неверно руковао народним новцем. Радикални саборски одбор тужио је те клеветнике, хтео да се то извиди на суду, хтео је да спасе част своју. Па шта се догодило? Чим је дошао њихов саборски одбор, први му је посао био, да обустави код суда тужбу. А није имао права на то. Хтели су, да не може изаћи истина за виделo; хтели су, да се саборски одбор не може опрати; хтели су, да заштите своје пријатеље клеветнике.

Измислили су, да они то чине бајаги зато, јер кошта. Но није првина, да је тужио увређени магистрат или увређена општина, и то је увек ишло из општинске благајне. Данашњи саборски одбор каже, да би стари саборски одбор могао изгубити парницу, па ко би то платио. Њима је бајаги жао, што би се на суду показало, да је радикални саборски одбор крив. Верује ли то ко?! Та они би дали све народне фондове само да знају, да ће суд утврдити, да су радикали криви, да је радикални саборски одбор оштетио народне фондове са неколико стотина хиљада форината.

И зашто нису питали чланове радикалног саборског одбора, хоће ли он о свом трошку да води парницу? Чланови радикалног саборског одбора би без сумње на то пристали. Али је нов саборски одбор повукао парницу, коју није покренуо, повукао је парницу да се не могу бранити. Њихови политички противници. То је веома гадна ствар.

Има још једна ствар, о којој су подрепаши новог саборског одбора изнели, да су радикали оштетили народне фондове са неких 130 хиљада круна. То се тиче интеркалара. Извештај о томе је готов. Др. Жарко Миладиновић је већ двапут пожуривао на сабору, да се тај извештај изнесе. Не износи се. Кад би се та ствар расправила на сабору, видело би се одмах у чему је ствар. Али то не иде у интерес господи, јер онда не би могли више да клеветају.

Но ма како било, све оне клевете морају доћи на суд. Те се клевете морају испоставити, па ма се већина из већине колико бојала суда. А они, који су са клеветом радили, због клевете ће и пропасти.

Саборске сличице.

Самосталска неозбиљност.

Већ је српски народни црквени сабор недељу дана на окупу, а није ништа урадио. Јучер није држана седница, да би свештенички посланици могли проучити уредбу о свештеничкој плаћи. А главно је било, да се добије мало времена, док се не врати из Пеште краљевски комесар, па да виде, на чему су. Поред тога самосталци хоће да сакрију своју бруку, да се не види њихова неозбиљност и несталност за рад... Њихов вожд се размеће, да сабор неће предузимати законодавни рад на уређењу автономије, него само свештеничку плаћу (то им треба, да кортешују по Горњој Крајини). Прошле године разметао се Св. Прибићевић, да ће самосталци уредити автономију, а сад ето бегају од оног рада, због којег су тражили сазив сабора! Народне се хиљаде троше улудо... Таки су самосталци. Без лажи и лажних обећања не могу да живе.

Тражи се известилац!

У петак је у нашем сабору требало предузети извештај верификационог одбора. Али кад је та ствар требала доћи на дневни ред, није ту био известилац тог одбора, Васа Јакшић. Самосталци и алмажани се осврћу, али њега нема, па нема. Тада се диже подрепаш Свињар, па пријављује сабору, да је Васа Јакшић отишао кући пре два дана, и обећао је, да ће доћи до петка, али није дошао! Самосталци нису имали ништа друго спремљено за рад, па се седница морала прекинути. Кад су збуњени самосталци тражили Васу Јакшића, изазвали су општи смех код радикалних посланика и на галерији, а чуо се глас: Тражи се известилац!

Како се расипа народни новац.

Либералчина Милан Меанџић био је до 1902. године привремени бележник саборског одбора. Као привремени чиновник није могао бити члан чиновничког мировинског фонда. Хајдучки саборски одбор дозволио му је, да уплаћује у мировински фонд ради саборског одобрења, (исто је тако било и с Политом као привременим фишкалом). Али сабор 1902. године није признао Милана Меанџића за сталног чиновника. Наредио је, да се на то место распише стечај. Меанџић није ни компетовао. На то је место постављен други. Па ипак му је сабор прекјуче одобрио отправнину од 6000 круна, и то сада, кад народни фондови немају новаца за школе. Тако је исто лане одобрио Политу пензију од 1400 круна годишње и поклонио му 12.000 круна, а и Полит је био привремени фишкал. Њему су народни фондови дали 800 хиљада круна заслуге, па ето још и лепу пензију са поклоном од 12 хиљада круна. Патријарх је упозорио сабор, да Меанџић није био сталан чиновник. Мита Клицин изнео је, како стоји та ствар. Али шта мари шарена саборска већина. **За либерале Меанџића и Полита мора бити новаца,** а школе ће се затворити. За њих нема новаца. Жалосно — и по сто пута жалосно!

У одбрану народно-црквене автономије.

Брзојављају нам из Слав. Брода: На данашњој редовној црквеној скупштини једногласно је решено, да се и наша српска православна црквена општина придружи протесту новосадске црквене општине против назадњачког нацрта школске уредбе, као и против донашања автономних уредаба у назадњачком духу.

*

До сада су протестовале три епархијске скупштине и 143 црквене општине.

Арбанашки устанак.

На бојиштима у Северној Арбанији, како смо већ забележили, наступело је последњих дана затишје и долази само до мањих чарканја. Но то није наступело отуда, као што се јављало са турске стране, што је главни заповедник турској војсци Торгут паша обуставио продирања због скорашњег доласка турског султана у Македонију и Стару Србију, него зато, што је његова војска после бојева на Дечићу и у Кастратима неспособна за продирање. Они у Цариграду ванесили се, да ће у исти час, кад Торгут паша стигне у Скадар, бити и крај арбанашком устанку, али данас после толиких пораза турске војске, тргнули се и они у Цариграду, те много озбиљније погледају на догађаје у Арбанији.

Може се рећи, да Торгут паша досада није постигао ама баш никаква успеха у Арбанији, његове чете су малаксале, нису способне за продирање и оне ће се, како сви знаци говоре, ограничити само на одбрану Скадра. Још горе стоји она војска, која је под заповедништвом Едем паше пошла од Пећи преко Гусиња, да нападне Арбанасе са севера. Турски је план био, да Торгут паша потера Арбанасе са југа, а Едем паша са севера и тако их ставе између две ватре и униште. Тај се план изјаловио. Торгут паша не сме

напред, мора да се ограничи само на чување Скадра. Едем паша са својом војском био се утаборио у Вјетарнику, на 4 километра западно од Гусиња. Клименте, удружени са 200 Арбанаса из околине Пећи и Ђаковице, ударе на њега и после борбе повукао се Едем паша у Гусиње. Али Арбанаси навале за њим и попрете, да ће напасти и на град и запалити га. Тада се Едем паша повуче даље до брда Радонића, источно од Гусиња. Данас је Гусиње и Плаво потпуно у рукама устаника.

Док је положај турске војске тако тежак, управо јадан, Арбанаси стоје врло добро, да боље нису стојали никад од почетка устанка. Устанак им се шири све јаче, захватио је већ и околину Пећи и Ђаковице. Долазе им добровољци из Италије, а добивају и оружја. Турска ће влада морати да шаље још многу војску на бојишта, где ће бити још много крвавих битака и тек тада, ако успе да утиша арбанашки устанак.

Пут краља Петра у Париз.

Јуче је српски краљ Петар отпутовао преко Будимпеште и Беча у Париз у посету председнику Француске републике Фалијеру. Краља Петра прати у Париз и српски министар спољних послова Миловановић. Будимпештански и бечки листови јављају, да је по мишљењу добро обавештених политичких кругова главна сврха Миловановићеву путу, да задобије француску владу за изградњу дунавско-јадранске железничке пруге по српском плану. Мишљење је, да ће српски министар и успети, јер је градња те пруге у интересу и Француске као и Турске.

Посета црногорског краља турском султану.

Са Цетиња поново јављају, да ће црногорски краљ Никола ићи у Цариград у посету турском султану. Краљ Никола хоће да докаже султану, да су посве неосноване оне обеде, да Црна Гора потпомаже арбанашке усташе и зато је одлучио да иде у Цариград. Ту своју жељу је саопћио турском посланику на Цетињу Садредин беју, овај је то јавио у Цариград, и сада је, како јављају са Цетиња, из Цариграда стигао одговор, да се султан радује посети црногорског краља. Краљ Никола ће ићи у Цариград са краљицом Миленом и краљевићем Мирком.

Жалосно; нек се зна.

Из Барање добивамо ове редове: Сваком Србину мора да стане памет и да му се замути у свести, кад прочита позивницу мохачких Срба на забаву, коју они „као Срби“ приређују. — У средишту барањских Срба у јединому месту у Барањи, ђе имамо нешто интелигенције, у столици проте барањскога, поред српског учитеља поред два Србина адвоката, поред толико Срба трговаца и нешто чиновника, свијест српска је толико пала, да једни Срби Мохачани приређују српску забаву, а певају мађарске народне песме и представљају мађарско позоришно парче. И што је најзанимљивије позивницу штампају на српском језику, али мађарским словима. Не могу да кривим мохачке занатлије и ратаре због ове ружне појаве, јер ми је познато у коликој су мери ростроване друштвене прилике мохачке, под штреберским утицајем баш оних интелигентнијих. Јасно је, да тој интелигенцији морамо да припишемо ову несрпску појаву. Док је та иста интелигенција у своме штреберству свој образ бацала под чизме мохачким Мађарима, није нам било криво, али криво нам је и боли нас, кад гази част оног честитог грађанства мохачког и употребљава запуштени али честити народ, да постизава своје болесне амбиције. Надамо се, да ће свеснији Срби Мохачани знати жигосати покретом ове жалосне појаве, и у будуће се чувати од људи, којима није ништа свето, кад треба да се умиле и додворе Куеновима прирепцима. —цић.

Киша и лед.

Пишу нам из Беле Цркве: Јавили смо вам, да је код нас већ двапут било леда у току 10 дана, па ево и опет у петак после подне почела око пола 4 сата падати јака киша, те је вода прелила читаву главну улицу, а у пола 5 сати истог дана са кишом почео падати и лед, дакле и по трећи пут за кратко време Надамо се да лед, који је падао 5 минута, није учинио нове штете усеву и виноградима, јер је био ситан.

— Из Черевића нам јављају, да је тамо јуче падао доста јак лед и да је нанео доста штете виноградима. — Леда је било и у Кисачу и околини.

Кратке вести.

— У француској покрајини Шампању, где је недавно била виноградарска буна, беснео је ових дана страховити олуј, лила је силна киша и падао лед, те су уништени сви виногради. Остало је голо чокоће.

— Прекјуче је у околини Пакша било јаке туче. Лед се могао лопатама гртати. Виногради су уништени.

— У абаујској жупанији потаманили су толико кокица, да се могу натоварити 43 железничка вагона.

Време.

Према телеграфском извештају од 7. маја може се очекивати хладно, промењиво и ветровито време, на много места киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 7. маја.

Угарски сабор.

Будимпешта. У сабору се расправља прорачун министарства богоштовља и јавне наставе.

Аудијенција код краља.

Будимпешта. Краљ је примио у аудијенцију великог посланика у Цариграду Палавичинија, који сада замењује министра спољних послова. — По подне је примио у аудијенцију орлеанског кнеза, који је јутрос стигао из Брисла.

Француска и Мароко.

Париз. Француска ће послати у Мароко 15 хиљада војника.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Папучарима, ципеларима и трговцима

овим објављујем и препоручујем, да имадем на продају **лица са перлом везена** за папуче, по 56 потура пар.

Милан Живановић
754 1—2 папучар, ЗЕМУН.

ИМАДЕМ НА ПРОДАЈУ
2 комада бицикл мотора
један са кошаром а други без. Исти се могу по врло јефтиној цени добити.
Коста Драгинчић
Текељ Имре и Успенска ул. Кошак.
755 1—1

1,000.000 круна исплатио је
„ДОБРОТВОР“
као задруга у НОВОМ САДУ
а од почетка ове године до сад К 55.000 у име припомоћи наследницима својих умрлих чланова а у месецу априлу о. г.
К 10.000 и то:

за Марију Петаковић из Мартоноша — К 2000
за Андраша Бобоша из Петроваца — — К 2000
за Јована Петровића из Кленка — — — К 2000
за Марију Грчић из Врпоља — — — — К 2000
за Шандора Јоцковића из Новог Сада — К 2000

Нови чланови примају се увек, од доба, када се ко само стално својом зарадом издржава, па ако је и млађи од 20 г. до 55 г. старости.

Особе које се желе уписати за члана, нека пошаље К 8·— за уписнину, па ће добити даља упутства. 642 2—3

МОЛИМ ЧИТАЈТЕ!
I. НОВОСАДСКА ТВОРНИЦА ПАТЕНТОВАНИХ БРЗОПЕКУЋИХ РАКИЈСКИХ КАЗАНА И ПЕРОНОСПОРНИХ ПРСКАЛИЦА (ШПРИЦЕВА)
МИЛАНА Т. ЈОВАНОВИЋА НОВИ САД (UJVIDÉK)
пређе Казанџијска а сада Николе Берчењија улица број 12.

препоручује своје огромно стовариште патентираних **ТУРУЛ** и других **разних шприцева** против пероноспоре ходијума које у својој творници израђује. Све врсте **старих шприцева** оправља уз гаранцију по врло умереној цени. Уједно има на стовариштe све врсте својег патентираног изума савремено модерне брзопекуће **ракијске казане** за узиђивање и са гвозденим фурунама и ладионицама (табаркама) за пренашање. Прима и израђује све послове које у казанџијску струку спадају и увек има на стовариште све врсте бакреног посуђа и то: **котлова** за прање веша у гвозденим фурунама, **цеви** за млинове, лађе и т. д., **пумпе** за вино; **квечове муљаче** за грожђе, **пресове** за цеђење вина и т. д. — Свагда има делове за шприцеве: **гуме, цеви, расипача**.

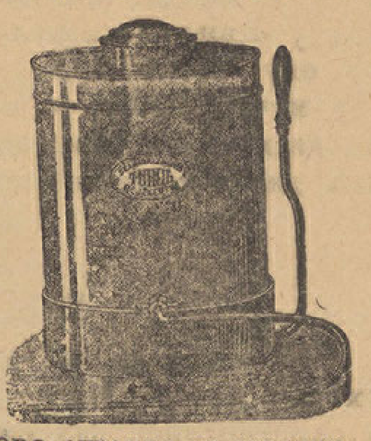

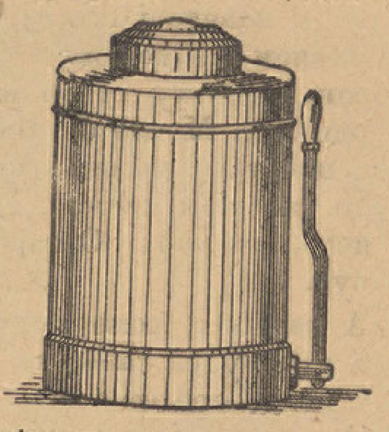

Купује по највишој цени **бакар, месинг, калај. олово** и други метал.

Пошто све горе наведене послове у својој творници израђује под својим сопственим надзором, то може својим штованим муштеријама увек сваку најбољу гаранцију дати.

Израда врло солидна а цене умерене.

Наручбине обав ља брзо и тачно. **Илустроване ценовнике** шаље на захтев бесплатно.

Моли досадашње поштоване муштерије, а и осталу публику, да је удостоје својег поверења, а свагда, као и досад трудиће се, да то поверење потпуно и оправда.

Потребна су јој два ученика (шегрта) из добре куће под врло повољним условима. Има на продају већу количину шљивове ракије, сопствена производа са свог имања из Лугоша 617 6—10

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.